

ЗІНОВІЙ ХРАПЛИВИЙ І ТЕРНОПІЛЬЩИНА

Тернопільська земля дала світові цілу плеяду українських науковців, громадських та релігійних діячів, митців. Але чи не найбільше ця земля дарувала світові видатних учених, зокрема у галузі фізики. Професори Іван Пулюй, Олександр Смакула, Володимир Левицький, Зіновій Храпливий, Роман Миколаєвич – ось далеко не повний перелік тих тернополян, хто увійшов до золотого фонду не тільки української, а й світової фізичної науки.

Сторіччя професора Зіновія Храпливого ми святкуємо сьогодні, у березні 2004 року, а вже через два місяці, у травні, відзначатимемо такий же ювілей ще однієї непересічної особистості – професора Романа Миколаєвича.

Дослідження феномену Тернопільської землі, яка дала життя цим видатним постатям є цікавим не тільки з точки зору встановлення істини й написання історії розвитку української науки, але й можливості встановлення тих аспектів, які суттєво впливають на розвиток і формування талановитої молоді - майбутніх науковців, винахідників, громадських і релігійних діячів. Світи людей, їхніх задумів, переживань є не менш цікавими чим світи відкриті Магеланом і Колумбом. Географічні світи мають певний вплив на внутрішній світ людини і це поєднання є особливо цікавим. На Тернопільщині є три географічні місця, які пов'язані із світом Зіновія Храпливого – з світом дитячим і юнацьким.

Перш за все – це його рідне село Лисівці, яке знаходиться на Подільській височині, неподалік від селища Товсте, що за 20 кілометрів від Заліщик і Дністра. Там пройшли перші його дитячі роки. Мабуть, мало було у нього особистих спогадів про своє село, адже вже в чотирьохрічному віці він разом із матір'ю переїздить у Тернопіль. І все, що в подальшому його поєднувало з ним – це батькова могила на місцевому цвинтарі.

Дитячі роки Зіновія Храпливого пройшли у місті Тернополі, де він проживав з матір'ю, його старшими братами з 1908 до 1914 року. Тут він закінчив народну школу і мабуть пішов би навчатись в Тернопільську українську гімназію. Але перешкодила цьому Перша світова війна. Храпливі, як і багато інших людей краю, змушені були покидати рідні домівки, тікаючи від воєнних лихоліть. Подальші його дитячі роки (1914 - 1918) пройшли на еміграції, в Австрії. Там він розпочав свої важкі гімназійні студії, які потім, уже в 1923 році закінчив у Тернополі. Про успішну здачу екзаменів і завершення гімназійної освіти свідчать документи, які знаходяться у Тернопільському обласному державному архіві.

Чотирнадцятилітнім юнаком повертається Зіновій разом з матір'ю у жовтні 1918 році на батьківщину. Цього разу вони поселились у м. Збаражі. Збараж був знайомим для нього, адже всі літні канікули 1913 року він провів там у рідні. Це третя географічна точка Тернопільщини, яка мала суттєвий вплив на формування майбутнього вченого і патріота Зіновія Храпливого. Багато фактів свідчить про те, що

саме тут і саме в цей час він вперше міг заізнатись через своїх братів Романа і Євгена з Олександром Смакулою. Це був бурхливий, важкий і разом з тим радісний час творення нашої державності. Всі брати Храпливого, як і О. Смакула, пішли у лави УГА обороняти незалежність молоді Української держави. Зіновій теж хотів бути корисним спільній справі і п'ятнадцятилітнім юнаком він іде працювати в повітовий податковий уряд. Але праця ця була недовгою. На зміну одній імперії Австро-Угорській прийшла інша – велика Польща. Про ці часи сам Зіновій Храпливий написав у своїх спогадах у другому томі меморіального збірника „Збаражчина”. Потім він ще працював на різних посадах на Збаразькій пивоварні і одночасно продовжував студії екстерном в університетах Відня, Кракова, аж поки у 1926 році не переїхав на стаціонарне навчання до Львова.